

Werkgroep Behoud de Peel

Nieuwsbrief 24-12-'21

Provincies nemen eind maart een nieuw besluit over beregening

Het onderzoek aan het effect van beregening uit grondwater rond de Peel in de extreem droge jaren 2018/2019 is afgerond.

Conclusie: er is significant negatief effect op de waterstand in de Peel.

De provincies zullen de beregening daarom niet kunnen vrijstellen van de vergunningplicht

Wet natuurbescherming (Wnb). Ze hebben toegezegd om uiterlijk eind maart een nieuw besluit op dit onderdeel van het Natura2000-beheerplan te nemen.

Afgelopen 20-12 konden alle betrokken organisaties aan de provincies hierover hun visie geven. Het standpunt van WBdP volgt in deze nieuwsbrief. Samengevat: de illegale putten direct sluiten. De overige putten sluiten na een afbouwperiode van twee jaar.

Voorgeschiedenis

Heel kort nog even wat hier aan vooraf ging: WBdP stelde in mei 2018 beroep in tegen het ontwerp Natura2000-beheerplan voor de Peel. Ons inziens stond daarin onterecht dat beregening slechts een gering effect heeft en dat het daarom deels vrijgesteld kan worden van de vergunningplicht Wnb.

De rechtbank was het eind 2018 met ons eens en oordeelde dat er een nieuw besluit op dit onderdeel van het beheerplan genomen dient te worden (zie onze nieuwsbrief van 2-1-'19) Provincie Limburg en de LLTB verloren hun hoger beroep bij de Raad van State (zie onze nieuwsbrief van 1-3-'21).

Tijdens de zitting van de rechtbank hadden provincie Limburg en Brabant aangekondigd een onderzoek te gaan doen naar het effect van beregening in het extreem droge jaar 2018. Dat onderzoek is nu afgerond.

Uitkomst van het nieuwe beregeningsonderzoek

Voor de Grootte Peel is het nieuwe onderzoek uitgevoerd door Artesia. Voor de Deurnese Peel en Mariapeel/Grauwveen is het gedaan door Witteveen en Bos. (Stuur ons een mail als u de onderzoeken wilt ontvangen).

In de droge jaren 2018 en 2019 blijkt volgens het onderzoek dat door de beregening de bovenste grondwaterstand in de Grootte Peel in vrijwel heel het gebied daalt met 2 tot 10 cm en in kleine delen met 10-15 cm.

In de Mariapeel is het effect 1 tot 10 cm en in een klein deel 10-25 cm.

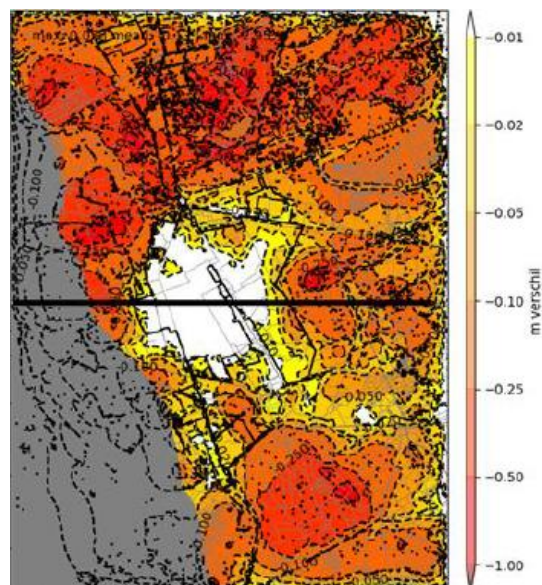
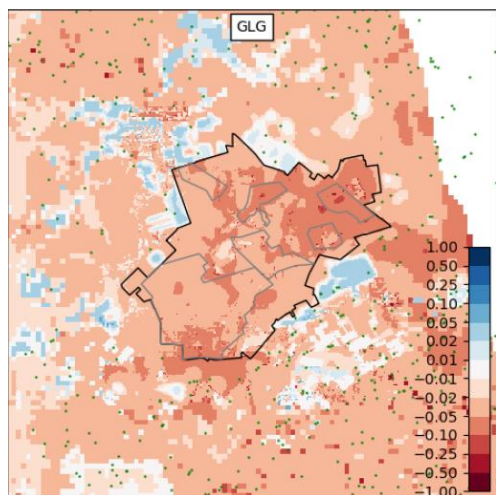
In het Grauwveen is het effect 1 tot 5 cm.

In het centrale deel van de Deurnese Peel (het deel tussen Griendtsveen en Helenaveen) is het effect vrijwel niet merkbaar. Alleen hier en daar aan de rand een zeer geringe daling.

In de Heitakse Peel en het Zinkske (moeilijk te zien op het kaartje) is meer effect: 2 tot 25 cm.

In De Bult is het effect 5-25 cm. En in het rapport wordt daar nog over opgemerkt dat het effect daar waarschijnlijk nog groter is, omdat De Bult te dicht aan de rand van het onderzochte modelgebied gelegen is (oftewel: het modelgebied is te klein gekozen om het effect in De Bult goed te kunnen berekenen).

Hier onder de plaatjes uit de betreffende rapporten (links de Groote Peel en rechts de Mariapeel en de Deurnese Peel, incl. De Bult, Heitrakse Peel en Zinkske):

Kanttekeningen van WBdP en SBB

WBdP en SBB hebben aangegeven dat het vreemd is dat het effect van de berekening rondom het centrale deel van de Deurnese Peel op de bovenste grondwaterstand overal groot is en dan opeens aan de rand van de Peel ophoudt. Temeer omdat uit het onderzoek blijkt dat er wel een groot effect is op de diepere grondwaterstand onder de Peel, vroegen wij ons af of het wel terecht is dat er in de berekeningen aangenomen is dat er hier ondiep in de Peel een stagnerende laag aanwezig is, waar het water slecht doorheen kan. Door die aanname hebben onttrekkingen onder die laag (in het diepe grondwater) dan wel een effect, maar daarboven (in het 'freatische' grondwater) niet of nauwelijks meer. Ook constateerden we dat de werkelijk gemeten waterstanden afwijken van de waardes die in het model berekend worden (het model berekent in het algemeen natter dan de werkelijkheid).

WBdP maakte er verder bezwaar tegen dat in eerste instantie rond de Deurnese Peel slechts de beregeningsputten in een smalle zone rondom het natuurgebied werden beschouwd. Daaraan is tegemoetgekomen door de berekening opnieuw te doen, nu voor heel het modelgebied. En dat plaatje laten we hier boven zien. Veel verschil maakte dat overigens niet, waarschijnlijk omdat de zogenaamde stagnerende laag wel nog in het model bleef zitten!

Ook de vertegenwoordigers van de boerenorganisaties waren van mening dat de modelberekeningen niet op alle punten goed waren uitgevoerd.

Review en passende beoordeling Deltares

Mede vanwege de hierboven genoemde kritiek op het onderzoek besloten de provincies om door bureau Deltares een second opinion ('review') te laten doen. Ook kreeg Deltares de opdracht om een 'passende beoordeling' te maken: wat voor invloed heeft de berekening op de Natura2000-doelstellingen voor het gebied? (Ook deze rapporten zijn op aanvraag bij ons verkrijgbaar.)

Deltares is van mening dat de onderzoeken van Artesia en Witteveen en Bos grote onzekerheden bevatten en dat door diverse aannames de invloed van de berekening op de waterstand in de Peel waarschijnlijk (flink) is onderschat! Belangrijk daarbij is dat inderdaad de aanname van de sterk stagnerende laag onder de Deurnese Peel volgens Deltares niet terecht is. De invloed op het centrale deel van de Deurnese Peel is dus waarschijnlijk fors groter.

Deltares is van mening dat op basis van de onderzoeken het effect niet exact in cm's is aan te geven, maar dat het wel zeker is dat de berekening een negatief effect heeft.

In haar 'passende beoordeling' geeft Deltares als conclusie:

Onttrekking van grondwater voor berekening zorgt, in meer of mindere mate, voor het verlies van voor natuur beschikbaar grondwater. Anders geformuleerd zorgen onttrekkingen voor berekening er hoe dan ook voor dat de (freatische) grondwaterstanden extra verlagen en er onvoldoende stagnatie van regenwater en grondwater optreedt in de Natura 2000 gebieden. In combinatie met de andere negatief inwerkende factoren op het grondwatersysteem is het uitsluiten van een negatief significant effect daarom niet mogelijk.

Nieuw besluit uitgesteld

Vanwege het significante negatieve effect zullen de provincies de beregening in hun nieuwe besluit op dit onderdeel van het N2000-beheerplan niet meer kunnen vrijstellen van de vergunningplicht Wnb.

Eerst was het de bedoeling dat de provincies afgelopen 10 november hun nieuwe besluit al kenbaar zouden maken. Op aandrang van waterschap Aa en Maas heeft de gedeputeerde van landbouw van Brabant (E. Lemkes) echter uitstel bedongen. De provincies hebben besloten om eerst nog twee onderzoeken te laten uitvoeren:

- een second opinion over de noodzaak van de vergunningplicht Wnb voor beregening. (Daaromtrent bestaat volgens ons de duidelijkheid al lang genoeg; beregening is volstrekt vergelijkbaar met stikstof voor wat betreft de vergunningplicht.)
- een analyse van de consequenties voor de agrarische sector, indien er rondom de Peel niet meer beregend zou mogen worden.

Provincie Brabant wilde eerst nog meer uitstel, maar mede op aandrang van provincie Limburg is toegezegd dat de provincies uiterlijk eind maart hun nieuw besluit zullen nemen.

Standpunt WBdP betreffende het te nemen besluit

Afgelopen 20-12 is er toch weer een bijeenkomst geweest van de 'beregeningsgroep', die de onderzoeken en het te nemen nieuwe besluit heeft begeleid. Alle partijen (waterschappen, SBB, ZLTO, LLTB, WBdP) konden op die dag aan de provincies hun mening geven over het door hen te nemen nieuwe besluit in maart volgend jaar.

WBdP heeft het volgende ingebracht:

Net als bij stikstof is de vergunningplicht Natuurbeschermingswet (Nb-wet; tegenwoordig Wnb) er al heel erg lang: de Mariapeel werd staatsnatuurmonument in 1976. De Deurnese Peel werd beschermd natuurmonument in 1979. Vanaf toen ging de vergunningplicht in feite al in.

Vanaf het begin van de jaren negentig zijn er vanwege procedures van WBdP al uitspraken van de Raad van State (RvS) dat het slaan van beregeningsputten vergunningplichtig is volgens de Nb-wet.

Ook is het al lang geleden dat er t.g.v. de procedures van WBdP officiële Nb-wet-bufferzones zijn ingesteld: voor de Groote Peel in juli 1990 (2 km). Voor de Mariapeel in februari 2001 (1,5 -2 km).

Voor Deurnese Peel is er geen officiële Nb-zone ingesteld, maar in de door WBdP gevoerde procedures hanteerden het ministerie van LNV en de provincie een stand-still vanaf 1994, binnen de daar toen gehanteerde 500-m-zone. Juni 1994 is overigens ook de referentie die voor de Peel door de Raad van State i.h.k.v. de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn gehanteerd wordt.

Na procedures van WBdP zijn er in Limburg diverse Nb-vergunningen voor beregening verleend. Deze vergunningen waren tijdelijk, tot de vaststelling van het N2000-beheerplan.

Provincie Brabant weigerde te voldoen aan verzoeken van WBdP om handhavend op te treden bij 27 beregeningen. Bij de RvS werd WBdP in het gelijk gesteld. De provincie beloofde het op te lossen met het beheerplan. Die oplossing kwam er niet, waarna WBdP in 2018 tegen dat plan met succes beroep instelde.

Een heel lange voorgeschiedenis dus, die zich, net als bij stikstof, kenmerkt in het door de overheid steeds maar negeren van de signalen/onderzoeken en het vooruitschuiven van de beslissingen voor de natuur.

Afgelopen 20-12 heeft WBdP daarom het volgende aan de provincies 'meegegeven':

- **Direct sluiten van putten van na de instelling van (en gelegen binnen) de Nb-bufferzones en voor de Deurnese Peel van na juni 1994 binnen de daar gehanteerde 500-m-zone.**
- **Putten binnen de zones van vóór die tijd na 2 jaar sluiten.**
- **De putten die van Limburg een tijdelijke vergunning hadden gekregen nogmaals vergunnen voor 2 jaar. Daarna sluiten.**
- **Putten met een definitieve Nb-vergunning (als die er zijn?) binnen de bufferzones na twee jaar sluiten.**

Binnen die 2 jaar: oplossingen/alternatieven uitwerken binnen (o.a.) de recent gestarte gebiedsgerichte aanpak (gga) voor de Peel.

(Die gga is een voortvloeisel van onze stikstofuitspraak. Rondom N2000-gebieden worden o.a. de bedrijven met de grootste stikstofdepositie uitgekocht, maar ook wordt gewerkt aan natuurherstelmaatregelen, waarbij vernatting één van de belangrijkste opgaves is.)

I.h.k.v. die gga heeft WBdP ingebracht dat er rond de Peel een zone dient te komen met een dusdanig hogere waterstand dat in de Peel hoogveenregeneratie mogelijk wordt. Dat betekent in een ruime zone rond de Peel meer natuur en/of een heel ander soort landbouw: natter, natuurinclusief. Een soort landbouw ook, waar geen grondwateronttrekking meer bij past. WBdP heeft aangegeven dat er niet gewacht kan worden met het nieuwe besluit omtrent de beregening totdat de gga, en/of het nieuwe Brabantse grondwaterconvenant en het op te stellen nieuwe beregeningsbeleid van de waterschappen zijn afgerond.

Dat grondwaterconvenant bijvoorbeeld, staat vol met prima voornemens. Hoe dat wordt omgezet naar de praktijk is echter nog afwachten. Hetzelfde geldt voor het gga-proces. Mooie voornemens nu, maar wat het echt gaat worden is nog onzeker.

Er moet nu snel een nieuw besluit genomen worden op het N2000-beheerplan, onderdeel beregening. Het is niet mogelijk om daarmee te wachten totdat de gga e.d. zijn afgerond.

Dat zijn processen met een open einde betreffende de termijn en ook betreffende de aard van de maatregelen.

Zo'n open einde is volgens WBdP nu echt niet meer gewenst (en juridisch ook niet mogelijk). Er dient nu een goed nieuw besluit op het beheerplan te worden genomen. Er dienen nu maatregelen te worden getroffen.

WBdP heeft eerder, in één van de bijeenkomsten van de 'beregeningbegeleidingsgroep', gezegd dat de oplossing gevonden zou kunnen worden binnen de gga. Het is niet zo dat wij daar nu op terugkomen. Wij zijn alleen van mening dat niet gewacht mag worden met de beslissing om de beregening te gaan afbouwen/verbieden totdat die gga is afgerond.

De hierboven genoemde afbouwperiode van twee jaar biedt o.i. voldoende mogelijkheden om i.h.k.v. de gga (en/of nieuw beregeningsbeleid e.d.) oplossingen/alternatieven uit te werken.

Nog even dit: hier boven noemden we het Brabantse grondwaterconvenant. Meerdere partijen hebben daarin afgesproken om meer water vast te houden, meer aan te voeren, meer te infiltreren en ook minder grondwater te gebruiken. Zie: <https://www.brabant.nl/actueel/nieuws/water/2021/brede-inzet-om-brabantse-grondwatervoorraad-te-verbeteren> . Op zich zijn deze voornemens heel goed. De grondwaterstand is de afgelopen tientallen jaren steeds verder gedaald. Met de klimaatverandering zullen lange, droge periodes echter steeds meer voorkomen. Water conserveren/infiltreren kan alleen in de natte (winter)periodes. In een droge tijd raken zulke maatregelen uitgewerkt en zal de grondwaterstand toch weer dalen. Ook al kan dat dan misschien in een daarop volgende periode weer worden aangevuld; aan gebieden als de Peel, die afhankelijk zijn van een zeer stabiele waterstand, wordt dan wel telkens weer schade aangericht. Daarom denkt WBdP dat het toch noodzakelijk is om in een zone rond zulke natuurgebieden met de grondwateronttrekkingen te stoppen.

